

STRATEGIJA ZA MLADE OBČINE RADLJE OB DRAVI 2016–2020

Radlje ob Dravi, junij 2016

Kazalo

0	UVOD	3
	0.1 Proces priprave <i>Strategije za mlade v občini Radlje ob Dravi</i>	3
1	POLITIČNI IN ZAKONODAJNI OKVIR ZA PRIPRAVO STRATEGIJE	6
	1.1 Mladi in lokalna skupnost.....	6
	1.2 Zakonodajna ureditev mladinskega sektorja.....	7
2	OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV	10
3	STATISTIKA NA PODROČJU MLADINE V OBČINI RADLJE OB DRAVI.....	13
	3.3 Mladi v občini Radlje ob Dravi.....	13
	3.2 Mladinska dejavnost v občini Radlje ob Dravi.....	14
4	KLJUČNE USMERITVE RAZVOJA LOKALNE MLADINSKE POLITIKE V OBČINI RADLJE OB DRAVI.....	16
	4.1 Uresničevanje in spremljanje uresničevanja strategije.....	16
5	STRATEGIJA ZA MLADE V OBČINI RADLJE OB DRAVI – STRATEŠKI CILJI IN UKREPI.....	17
	5.1 Področje 0: Delovanje akterjev na področju mladine	17
	5.2 Področje 1: Vertikalna mladinska politika	19
	5.2.1 Mladinsko organiziranje.....	19
	5.3 Področje 2: Horizontalna mladinska politika.....	22
	5.3.1 Zaposlovanje mladih	22
	5.3.2 Bivalne razmere mladih	23
	5.3.3 Mobilnost.....	24
	5.3.4 Zdravje in šport	26
	5.3.5 Izobraževanje in usposabljanje mladih	27
	5.3.6 Informiranje in svetovanje za mlade.....	29
	5.3.7 Prosti čas.....	30
	5.4 Splošna načela izvajanja strategije	31
6	VIRI IN LITERATURA	32

0 UVOD

Oktober 2013 sta se Občina Radlje ob Dravi in Marenberški mladinski lokalni svet (MMLS) dogovorila, da bosta skupaj pripravila lokalno strategijo za mlade, ki bo strukturirano začrtala delovanje Občine na področju mladih za nadaljnjih 5 let. Z namenom vključitve čim večjega števila akterjev pomembnih na področju mladine v občini, so bile v pripravo strategije vključene vse mladinske organizacije in organizacije za mlade, občinski in drugi javni zavodi, društva ter Inštitut za mladinsko politiko.

Namen *Strategije za mlade občine Radlje ob Dravi* je vzpostaviti dolgoročno sistemsko podporno okolje za razvoj mladinske politike in mladinske dejavnosti v občini Radlje ob Dravi in s tem zagotoviti pogoje za uspešno integracijo mladih v posamezne dele življenja lokalne skupnosti. Strategija hkrati stremi k vzpostavljanju spodbudnega okolja za hitrejše osamosvajanje mladih in k njihovi aktivni družbeni participaciji v lokalnem okolju.

Temeljni cilji strategije so:

- strateško začrtati prihodnji razvoj mladinskega sektorja v občini Radlje ob Dravi;
- okrepiti mladinsko organiziranje in mladinsko delo v občini;
- določiti vsebino in obseg ukrepov Občine Radlje ob Dravi za razvoj mladinskega sektorja, ki se financirajo ali sofinancirajo iz občinskega proračuna;
- opredeliti kazalnike in postopke za vrednotenje uresničevanja strategije.

0.1 Proces priprave *Strategije za mlade v občini Radlje ob Dravi*

Oktober 2013 je Marenberški mladinski lokalni svet v sodelovanju z Občino Radlje ob Dravi in Inštitutom za mladinsko politiko pričel z izvedbo številnih aktivnosti, ki so omogočile nastanek pričujoče strategije. Da bi strategija sledila dejanskim potrebam in željam mladih iz občine Radlje ob Dravi, so bile aktivnosti usmerjene v:

- zbiranje mnenj mladih o obstoječem delovanju občinske uprave in javnih zavodov na področju mladine;
- pridobivanje predlogov mladih o pričakovanem prihodnjem delovanju Občine na področju mladine;
- raziskavo želja in potreb mladih s področja življenja in dela v občini Radlje ob Dravi;
- raziskavo obstoječega stanja in potreb organizacij v mladinskem sektorju v občini Radlje ob Dravi.

V ta namen je Marenberški mladinski lokalni svet v sodelovanju z Inštitutom za mladinsko politiko in s podporo Občine Radlje ob Dravi izvedel tri raziskave, ki predstavljajo podlago obstoječi strategiji:

a) Analiza ukrepov in aktivnosti Občine Radlje ob Dravi na področju mladine:

analiza obsega pregled že obstoječih ukrepov Občine Radlje ob Dravi in javnih zavodov, katerih namen je izboljšanje položaja mladih in njihovega vključevanja v vse dimenzije javnega življenja ter zagotavljanje kakovostnega prehoda mladih iz otroštva v odraslost. *Analiza ukrepov in aktivnosti Občine Radlje ob Dravi na področju mladine* je bila namenjena seznanitvi z ukrepi, ki jih Občina Radlje ob Dravi že izvaja na področju izobraževanja, zaposlovanja, prostega časa in družbeno-kulturnih dejavnosti, informiranja, participacije, ureditve stanovanjskih razmer za mlade, mobilnosti in zdravja ter predstavlja eno izmed izhodišč za pripravo strategije za mlade na ravni občine, ki bo za obdobje 2016–2020 vsebinsko strukturirano začrtala delovanje Občine Radlje ob Dravi na področju mladine;

b) Analiza pogojev delovanja mladinskih struktur v občini Radlje ob Dravi:

analiza obsega pregled obstoječih organizacij v mladinskem sektorju v občini Radlje ob Dravi, njihovih aktivnosti in potreb. Namenjena je seznanitvi s stanjem na področju mladinskega organiziranja ter mladinske dejavnosti v občini. Nastala je v sodelovanju z Marenberškim mladinskim lokalnim svetom, Inštitutom za mladinsko politiko in mladinskimi strukturami v občini Radlje ob Dravi, in sicer:

- Fotografskim društvom Škljoc¹,
- Društvom za razvedrilne dejavnosti Ludo,
- Plezalnim klubom Martinček,
- Društvom podeželske mladine,
- Rodom Srebrna Reka (v ustanavljanju) in
- Novo Generacijo SLS, OO Radlje.

Podatki o pogojih delovanja mladinskih struktur v občini so bili pridobljeni:

- s strukturiranimi intervjuji o stanju in potrebah mladinskih struktur v občini. Intervjuji so bili izvedeni s predstavniki zgoraj naštetih mladinskih organizacij v občini Radlje ob Dravi in
- z vprašalniki o trenutnem položaju mladinskih struktur v občini, ki so bili namenjeni zgoraj navedenim predstavnikom mladinskih struktur;

c) Analiza o položaju, potrebah in željah mladih v občini Radlje ob Dravi:

ta analiza je nastala z namenom:

- ocene položaja mladih v občini Radlje ob Dravi na osmih prednostnih področjih mladinske politike;
- ugotavljanja, kako mladi ocenjujejo obstoječe ukrepe s področja lokalnih mladinskih politik;
- popisa želja in potreb mladih glede na posamezna področja.

Analiza sloni na rezultatih ankete med mladimi, v kateri je sodelovalo 151 mladih občank in občanov, kar predstavlja 14,3 % celotne populacije mladih iz občine Radlje ob Dravi.

Z analizo smo želeli izvedeti, kakšen je položaj mladih v občini Radlje ob Dravi, kako mladi v občini Radlje poznajo in ocenjujejo obstoječe ukrepe s področja lokalnih mladinskih politik in katere ukrepe s posameznih področij pogrešajo. Zbiranje predlogov, kako izboljšati položaj mladih v občini Radlje ob Dravi, je ob pomoči vprašalnika o stanju na področju mladine v tej lokalni skupnosti potekalo tudi:

- preko *Knjige želja mladih*. Zvezek, poimenovan *Knjiga želja mladih*, je bil postavljen na nekaterih strateških točkah, kjer se mladi pogosto zadržujejo;
- na dveh delavnicah za mlade, na katerih so le-ti razdeljeni v skupine identificirali prednostna področja, ki jih je potrebno urediti z novimi ukrepi, in podajali konkretne predloge ukrepov.

Raziskave predstavljajo podlago za nastanek pričujoče strategije, ki vsebinsko usmerja delovanje Občine na mladinskem področju v naslednjih petih letih. Strategija upošteva obstoječe delovanje Občine na področju mladine in hkrati odgovarja na izražene potrebe mladih, kjer je le-te s strani lokalne skupnosti mogoče zadovoljiti.

V proces oblikovanja strategije so bili vključeni mladi (tako organizirana kot neorganizirana mladina), ki so svoja stališča izrazili preko zgoraj navedenih mehanizmov zbiranja podatkov, Občina in Marenberški mladinski lokalni svet kot zagovornik mladih iz Radelj. Tovrstna kombinacija akterjev stremi pri pripravi strategije k doseganju optimalne učinkovitosti realizacije le-te.

Ključno vlogo pri oblikovanju strategije so s sodelovanjem pri pripravi izhodiščnih dokumentov in aktivnim vključevanjem v raziskave poleg občinske uprave in Marenberškega mladinskega lokalnega sveta tako imeli tudi:

¹ V zaključni fazi priprave strategije je društvo prenehalo delovati.

- mladi občani in občanke med 15. in 29. letom starosti in
- organizacije v mladinskem sektorju iz občine Radlje ob Dravi.

Mnenja mladih in organizacij v mladinskem sektorju iz občine Radlje ob Dravi je zbiral Marenberški mladinski lokalni svet od 19. februarja do 10. marca 2014.

1 POLITIČNI IN ZAKONODAJNI OKVIR ZA PRIPRAVO STRATEGIJE

1.1 Mladi in lokalna skupnost

Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju definira mlade kot mladostnike in mlade odrasle osebe obeh spolov stare od 15. do dopolnjenega 29. leta starosti (*Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju*, 3. čl.). Starostna definicija je zelo konkretna in kot takšna najlaže predstavljava, a ne univerzalna. V Sloveniji, Evropi in svetu najdemo mnogo različnih starosti, ki opredeljujejo mlade. Z vidika mladinske politike je najpomembnejše spoznanje, da tisti, ki so mlade starostno opredelili večkrat, to obdobje razširjajo. Razširjanje obdobja je posledica manjših premikov spodnje meje proti zgodnejši starosti (evolucijsko hitrejše pojavljanje prvih znakov pubertete) in opaznih premikov zgornje meje proti višji starosti.

Premikanje mej (predvsem zgornje meje) mladosti je delno tudi posledica družbenih sprememb, ki zavirajo mladim doseganje avtonomije. Če se je včasih doseganje pomembnih mejnikov v življenju, ki prinašajo posamezniku samostojnost oz. mu pomagajo na poti do samostojnosti, zrcalilo v zaporedju »zaključek šolanja – zaposlitev – ureditev bivanjskih razmer pri 25. letu«, je danes to zaporedje porušeno. Povprečna starost ob dokončni odselitvi od doma, ki je največkrat končni korak odraščanja, se je namreč v luči današnjih izzivov mladih (in tudi manj mladih) pomaknila v začetek štiridesetih. Mladost se torej ne more več pojmovati kot obdobje sorazmerno predvidljivega prehoda iz gotovega otroštva v gotovo odraslost s stabilno zaposlitvijo in na novo ustvarjeno družino.

Doseganje avtonomije mladih pa je ključen proces odraščanja, v katerem mladi pridobivajo sredstva, kompetence, znanja in izkušnje, na podlagi katerih lahko vse bolj samostojno živijo in delujejo. Avtonomija mladih ni zgolj doseganje telesne, socialne, moralne in čustvene zrelosti. Avtonomija mladih je prehod v popolnoma samostojno bivanje in delovanje. Evropski mladinski forum v svojem dokumentu o avtonomiji pravi, da človek doseže avtonomijo, ko ima potrebno podporo, vire in priložnosti, da lahko samostojno biva, upravlja svoje življenje, se vključuje v tokove družbene in politične participacije na vseh področjih in se na vseh področjih tudi neodvisno odloča. (*Avtonomija mladih, Uvod v programske dokumente*, 2014)

Družbeni položaj mladih v Sloveniji pa se je v zadnjih letih izrazilo poslabšal, kar neizogibno vpliva na doseganje avtonomije mladih. Zgovorni so podatki, ki pričajo, da ostajajo mladi ena najranljivejših skupin na trgu dela: stopnja registrirane brezposelnosti med mladimi, ki se je v letu 2015 sicer nekoliko zmanjšala, ostaja namreč v primerjavi z drugimi starostnimi skupinami še vedno zelo visoka oz. celo najvišja. V letu 2014 se je 3.818 mladih med 15. in 29. letom starosti odselilo v tujino. Vse od leta 2012 se število mladih, ki se selijo v druge države, veča.

Visoka stopnja brezposelnosti med mladimi, izseljevanje, pogostejše nestalne in manj kakovostne oblike zaposlovanja mladih, posledično večja finančna odvisnost mladih od staršev, poznejše oblikovanje lastne družine in poznejša odselitev od doma negativno vplivajo na mladega posameznika in na družbo kot celoto.

Na doseganje avtonomije mladih, torej, vplivajo dejavniki, kot so izobraževanje, služba, bivalne razmere, informiranost in participacija mladih v različnih institucijah. Dejstvo pa je, da velik del mladih ni deležen pogojev, ki bi jim omogočali, da bi trdno, odločno in uspešno stopali proti odraslosti. Zagotavljanje mladim prijaznejšega okolja je nujen korak na poti do izboljšanja njihovega položaja v družbi in posledično do zagotavljanja trajnostnega družbenega razvoja. Prav zato je potrebno položaj mladih v lokalni skupnosti celovito in načrtno urejati. Lokalna skupnost lahko le s kontinuiranim načrtnim ukvarjanjem z mladimi le-tem zagotovi prijaznejše okolje, ki je osnova za izboljšanje njihovega položaja v družbi in posledično za zagotavljanje trajnostnega družbenega razvoja.

Revidirana Evropska listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje, ki jo je v letu 2003 sprejel Kongres lokalnih in regionalnih skupnosti Evrope navaja, da so izmed nosilcev upravljanja z družbo lokalne oblasti mladim najbližje, zato igrajo v njihovem življenju in razvoju pomembno vlogo. Zaenkrat še redki primeri dobrih praks sodelovanja mladih v lokalnem okolju z lokalnimi oblastmi dokazujejo, da vseobsegajoče sodelovanje mladih v soustvarjanju družbe občutno krepi kakovost življenja v lokalni skupnosti, medtem ko v številnih primerih slabo vključevanje mladih v strukture lokalne demokracije in pomanjkanje ukrepov za izboljšanje položaja mladih povzročata zapuščenje lokalnih okolij s strani mladih in posledično izgubo enega ključnih človeških virov, ki skrbi za uspešen trajnostni razvoj lokalne skupnosti. Nenazadnje šibka oz. nična finančna podpora mladinske dejavnosti s strani lokalnih oblasti povzroča velike težave pri vzdrževanju mladinskih struktur, kar mladim še dodatno otežuje aktivno participacijo v lokalni skupnosti. (*Revidirana Evropska listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje*, 2003)

Občina Radlje ob Dravi se zaveda svoje vloge pri zagotavljanju prostora, v katerem lahko mladi razvijajo svoje kompetence in veščine, dosegajo svoje cilje, se razvijajo v avtonomne in družbeno odgovorne odrasle ter aktivno sooblikujejo skupnost, v kateri bo kakovost življenja uživalo celotno lokalno prebivalstvo. Doseganje tovrstnega cilja ni mogoče brez ohranjanja in krepitev sodelovanja z mladimi in mladinskimi organizacijami, ki delujejo v občini ob hkratni razširitvi in implementaciji ukrepov različnih sektorskih lokalnih politik z namenom spodbujanja in lajšanja integracije mladih v ekonomsko, kulturno in politično življenje skupnosti, tj. v pospeševanje lokalnih mladinskih politik, kot so med drugim tudi zaposlovanje, izobraževanje, stanovanjska in socialna politika ter zdravje mladih.

Občina Radlje ob Dravi lahko na teh področjih v okviru svojih pristojnosti ključno prispeva k izboljšanju položaja mladih v družbi začevši z domačim lokalnim okoljem in pri njihovem uspešnem prehajanju v obdobje odraslosti. Pri tem je ključnega pomena sodelovanje in vključevanje mladih v procese oblikovanja lokalnih politik.

Dejstvo je namreč, da je uspeh ukrepov mladinskih politik pogojen z implementacijo in sooblikovanjem mladih pri sprejemanju teh ukrepov na lokalnih ravneh. Na ta način so ukrepi prilagojeni realnim potrebam mladih in kot taki proizvajajo najoptimalnejše učinke.

Lokalna strategija za mlade je mehanizem oz. instrument podpore mladinskega dela in mladinske politike. Z lokalno strategijo za mlade je postavljen temeljni kamen lokalne skupnosti, s katerim lokalna skupnost prepozna javni interes na področju mladine ter predvidi načine za polno uresničevanje tega javnega interesa. Strategija pa je tudi orodje mladih. S pripravo strategije oz. sodelovanjem pri njeni pripravi si mladi sami (seveda v tesnem sodelovanju z lokalno skupnostjo, pri čemer je ključna faza priprave strategije participacija in medsebojno usklajevanje) začrtajo pogoje lastnega organiziranja ter določijo način, področje in stopnjo vključenosti v demokratične procese odločanja v lokalni skupnosti. Lokalna strategija za mlade tako predstavlja medij med dvema svetovoma, katere temeljna naloga in učinek je povezovanje ter vključevanje obeh preko vzajemnih procesov učenja, medgeneracijske solidarnosti in soodločanja pri delu in življenju vseh segmentov lokalne skupnosti.

1.2 Zakonodajna ureditev mladinskega sektorja

V slovenski zakonodaji urejata mladinski sektor dva zakona:

- *Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju* (ZJIMS) (Ur. l. RS, št. 42/2010) in
- *Zakon o mladinskih svetih* (ZMS) (Ur. l. RS, št. 70/2000, 42/2010).

Z ZJIMS se opredeljuje mladinski sektor in določata javni interes ter način uresničevanja javnega interesa v mladinskem sektorju (1. člen ZJIMS), ZMS pa ureja položaj, delovanje, dejavnost ter financiranje Mladinskega sveta Slovenije in mladinskih svetov lokalnih skupnosti (1. člen ZMS).

Oba zakona med drugim predvidevata tudi pristojnosti lokalnih skupnosti v mladinskem sektorju:

a) Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju:

ZJIMS določa, da so samoupravne lokalne skupnosti poleg države nosilke javnega interesa v mladinskem sektorju. Za uresničevanje javnega interesa v mladinskem sektorju so na lokalni ravni pristojni organi samoupravne lokalne skupnosti (6. člen ZJIMS). Pri uresničevanju javnega interesa v mladinskem sektorju morajo država in samoupravne lokalne skupnosti sodelovati z organizacijami v mladinskem sektorju (9. člen ZJIMS).

Komplementarnost lokalnih in državnih ukrepov bi se morala odražati v usklajenem sistemu ukrepov, vendar je mnogokrat (že na ravni države same) mladinska politika skupek nepovezanih ukrepov. Večjo koherentnost med nivoji in ukrepi mladinske politike je ZJIMS načrtoval z opredelitvijo javnega interesa v mladinskem sektorju, in sicer kot:

- zagotavljanje normativnih in drugih pogojev za razvoj področij mladinskega dela in vključevanja mladinskega vidika v strategije, politike ter ukrepe, ki vplivajo na mlade, ter
- zagotavljanje finančne podpore mladinskim programom in programom za mlade, vključno s podporo mladinski infrastrukturi (ZJIMS).

Občina lahko po ZJIMS (ZJIMS, 27. člen) izvaja mladinsko politiko na lokalni ravni skladno z lastnimi interesi, potrebami, zmožnostmi in okoliščinami, kot so število in struktura prebivalcev, ekonomska moč ter prostorske in kadrovske zmogljivosti v mladinskem sektorju.

Pri tem ji 27. člen ZJIMS ponudi nekatere konkretne predloge, kako uresničevati mladinsko politiko na lokalni ravni. Konkretni predlogi obsegajo:

- sprejetje lokalnega programa (strategije) za mladino;
- ustanovitev delovnega ali posvetovalnega telesa za mladinska vprašanja;
- finančno podporo programom v mladinskem sektorju in
- izvajanje drugih ukrepov v mladinskem sektorju v skladu z zakonom.

Občina mora poleg tega za sofinanciranje programov v mladinskem sektorju na lokalni ravni smiselno uporabljati določbe ZJIMS (27. člen ZJIMS), ki se nanašajo na sofinanciranje programov v mladinskem sektorju na nacionalni ravni. ZJIMS opredeli sofinanciranje predvsem s pripravo javnih pozivov in javnih razpisov na področju mladinskega sektorja, ki se vsebinsko vežejo na področja mladinskega sektorja, ki jih opredeljuje zakon. Posredni načini sofinanciranja mladinskih programov so opredeljeni tudi z zagotavljanjem mladinske infrastrukture in oblikovanjem ustreznih ukrepov za razvoj mladinskega dela in mladinske politike na lokalni ravni. ZJIMS pa nenazadnje opredeli tudi možnost lokalnih skupnosti, da za izvajanje programov za mlade in mladinskega dela na lokalni ravni ustanovijo mladinski center (ZJIMS, 28. člen);

b) Zakon o mladinskih svetih:

Zakon o mladinskih svetih (ZMS) je namenjen predvsem definiranju položaja, funkcij, delovanja in financiranja mladinskih svetov, a se na nekaterih točkah dotika tudi odnosa med mladinskim svetom lokalne skupnosti in Občino.

ZMS opredeli mladinski svet lokalne skupnosti (MSLS) kot pravno osebo zasebnega prava, v okviru katere se združujejo mladinske organizacije opredeljene v zakonu, ki ureja javni interes mladinskega sektorja s sedežem v dotični samoupravni lokalni skupnosti (ZMS, 2. člen). Naloge MSLS so predvsem:

- izvajanje in sodelovanje pri izvajanju mladinskega dela in drugih dejavnosti na področjih mladinskega sektorja v skladu z zakonom, ki ureja javni interes v mladinskem sektorju;
- zagotavljanje pogojev za delovanje in razvoj interesnih oblik združevanja mladih;
- omogočanje sodelovanja mladih pri sprejemanju zakonskih in drugih predpisov, ki vplivajo na življenje in delo mladih ter
- opravljanje drugih nalog za uveljavljanje interesov mladih opredeljenih s temeljnim aktom (5. člen ZMS).

Občina oz. njeni organi so po ZMS v tistih lokalnih skupnostih, kjer obstajajo mladinski sveti lokalnih skupnosti, pred določanjem predlogov predpisov, ki neposredno vplivajo na življenje in delo mladih, dolžni o tem obvestiti mladinski svet lokalne skupnosti (ZMS, 6. člen).

Poleg tega se mladinski sveti lokalnih skupnosti po ZMS med drugim financirajo tudi iz proračunov samoupravnih lokalnih skupnosti. Tako lahko občinski svet Občine, v kateri deluje mladinski svet lokalne skupnosti, v proračunu le-te predvidi sredstva, ki so namenjena za delovanje mladinskega sveta lokalne skupnosti na podlagi predloženega programa (7. člen ZMS).

Pomemben dokument na področju mladine je tudi *Nacionalni program za mladino 2013–2022*:

a) Resolucija o nacionalnem programu za mladino:

Na podlagi *Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju* (Uradni list RS, št. 42/10; v nadaljevanju: ZJIMS) je nacionalni program za mladino temeljni programski dokument, ki opredeljuje prednostne naloge in ukrepe, ki so v javnem interesu v mladinskem sektorju. *Nacionalni program za mladino 2013–2022* je usklajen s temeljnimi razvojnimi dokumenti države – *Strategijo razvoja Slovenije* idr. – in evropskimi dokumenti, ki zadevajo mlade, in zajema naslednja področja, in sicer:

- izobraževanje,
- zaposlovanje in podjetništvo,
- bivanjske razmere mladih,
- zdravje in dobro počutje,
- mlade in družbo ter pomen mladinskega sektorja ter
- kulturo, ustvarjalnost, dediščino in medije.

2 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV

Področje mladine v občini Radlje ob Dravi opredeljujejo temeljni, spodaj navedeni, pojmi, ki so oblikovani na podlagi *Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju* (ZJIMS).

MLADI so mladostniki in mlade odrasle osebe obeh spolov stari od 15. do dopolnjenega 29. leta.

MLADINSKI SEKTOR predstavljajo področja, na katerih poteka proces oblikovanja in uresničevanja mladinskih politik in mladinskega dela. *Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju* (Uradni list RS, št. 42/2010) – ZJIMS, je mladinski sektor opredelil kot področja, na katerih poteka proces oblikovanja in uresničevanja mladinskih politik in mladinsko delo. Ta področja zakon opisuje v devetih točkah:

- avtonomija mladih: doseganje čim hitrejše samostojnosti mladih za družbeno odgovorno življenje. Sem prištevamo ekonomsko in osebno samostojnost z oblikovanjem življenjskih prioritet posameznika;
- neformalno učenje in usposabljanje ter večanje kompetenc mladih za doseganje večje konkurenčnosti na trgu dela, ki nam posredno omogoča tudi doseganje lastne avtonomije;
- dostop mladih do trga delovne sile in razvoj podjetnosti mladih omogočata poleg finančne neodvisnosti mladih tudi dvig gospodarske rasti in oblikovanje stabilnega gospodarskega okolja;
- skrb za mlade z manj priložnostmi v družbi: oblikovanje strpne in enakovredne družbe z občutkom za pomoč ter družbeno odgovornega ravnanja;
- prostovoljstvo, solidarnost in medgeneracijsko sodelovanje mladih za krepitev pozitivnih osebnih vrednot;
- mobilnost mladih in mednarodno povezovanje za potrebe povezovanja in druženja ter ustvarjanja strpnega okolja, ki bo omogočalo kakovosten medkulturni dialog in razumevanje drugih kultur;
- zdrav način življenja in preprečevanje različnih oblik odvisnosti mladih;
- dostop mladih do kulturnih dobrin in spodbujanje njihove ustvarjalnosti ter inovativnosti in
- sodelovanje mladih pri upravljanju javnih zadev v družbi z namenom resničnega dialoga z mladimi pri reševanju vprašanj, ki se nanašajo na mladinsko delo in mladinsko politiko.

MLADINSKA POLITIKA je usklajen nabor ukrepov različnih sektorskih javnih politik z namenom spodbujanja in lajšanja integracije mladih v ekonomsko, kulturno in politično življenje skupnosti in ustreznih podpornih mehanizmov za razvoj mladinskega dela ter delovanja mladinskih organizacij, ki poteka v sodelovanju z avtonomnimi in demokratičnimi reprezentativnimi predstavniki mladinskih organizacij ter strokovnimi in drugimi organizacijami.

VERTIKALNA MLADINSKA POLITIKA je nabor ukrepov, ki so prvenstveno lastni prostoru mladine in so namenjeni spodbujanju vključevanja mladih v mladinsko delo, zagotavljanju pogojev za izvajanje mladinskega dela ter izdelavi in oblikovanju osnov za določanje ciljev in ukrepov na področju mladinske politike, vključno z različnimi oblikami vključevanja mladih v oblikovanje ukrepov le-te. Tovrstnih ukrepov ni mogoče zagotoviti v okviru drugih javnih politik, zato pravimo, da spadajo med t. i. vertikalne ukrepe. Ti se odražajo v specifičnih potrebah mladih in mladinskega dela.

HORIZONTALNA MLADINSKA POLITIKA je nabor ukrepov, ki so sicer sestavni del drugih (področnih) politik, vendar želi družba s posebnimi ukrepi za mladino zagotoviti posebne spodbujevalne okoliščine za lažjo integracijo mladih v družbo (stanovanjska politika, politika zaposlovanja, zdravstvena politika, izobraževalna politika itd.). Ukrepi so lahko torej namenjeni izključno mladim ali pa gre za ukrepe, ki predstavljajo mladinsko razsežnost v ukrepih za prebivalstvo kot celoto. *Strategija za mlade občine Radlje ob Dravi* obsega naslednja področja horizontalne mladinske politike:

- zaposlovanje mladih,
- bivalne razmere mladih,

- mobilnost,
- zdravje in šport,
- izobraževanje in usposabljanje,
- informiranje in svetovanje za mlade,
- prosti čas mladih.

MLADINSKO DELO je organizirana in ciljno usmerjena oblika delovanja mladih in za mlade, v okviru katere le-ti na podlagi lastnih prizadevanj prispevajo k lastnemu vključevanju v družbo, krepijo svoje kompetence ter prispevajo k razvoju skupnosti. Izvajanje različnih oblik mladinskega dela temelji na prostovoljnem sodelovanju mladih ne glede na njihove interesne, kulturne, nazorske ali politične usmeritve.

ORGANIZACIJA V MLADINSKEM SEKTORJU je subjekt, ki deluje v mladinskem sektorju in je organiziran kot mladinska organizacija, organizacija za mlade ali mladinski svet.

MLADINSKA ORGANIZACIJA je avtonomno, demokratično, prostovoljno in samostojno združenje otrok in/ali mladih, ki s svojim delovanjem omogoča mladim pridobivanje načrtnih učnih izkušenj, oblikovanje in izražanje njihovih stališč ter izvajanje dejavnosti v skladu z njihovo interesno, kulturno, nazorsko ali politično usmeritvijo ter je organizirana kot samostojna pravna oseba, in sicer kot društvo, zveza društev ali kot sestavni del druge pravne osebe, in sicer društva, zveze društev, sindikata ali politične stranke, s tem da ji je v temeljnem aktu te pravne osebe zagotovljena avtonomija delovanja v mladinskem sektorju. Mladinska organizacija ima najmanj 90 % članov starih do 29 let in najmanj 70 % članov vodstva od 15. do 29. leta starosti.

ORGANIZACIJA ZA MLADE je neprofitna pravna oseba, ki izvaja dejavnosti namenjene tudi uveljavljanju interesov otrok in/ali mladih, vendar teh aktivnosti ne pripravljajo, upravljajo, izvajajo ali vrednotijo mladi. Organizirana je kot zavod, ustanova ali zadruga.

MLADINSKI CENTER je organizirano funkcionalno središče za mlade, ki ga zagotavlja lokalna skupnost ali druga pravna oseba javnega ali zasebnega prava oziroma fizična oseba, v katerem se izvajajo programi v mladinskem sektorju in mladinsko delo na lokalni ravni. Mladinski center skrbi za pogoje delovanja, druženja in drugih dejavnosti mladih posameznikov, ne glede na to ali so člani mladinskih organizacij ali ne, in mladinskih organizacij lokalnih skupnosti ter za mladinsko infrastrukturo; zagotavlja ustrezne prostorske pogoje in opremo za izvajanje mladinskega dela ter ustrezno usposobljenost kadrov za podporo mladinskemu delu; nudi pogoje za razvoj ustvarjalnih in kritičnih mladih posameznikov; razvija in izvaja programe na področju informiranja, svetovanja in neformalnega učenja; sodeluje pri izvajanju mobilnosti mladih, prostovoljnem mladinskem delu, aktivnem državljanstvu, raziskovalnem delu mladih in povezovanju na mednarodni ravni ter daje podporo drugim programom v mladinskem sektorju v lokalnem okolju. Mladinski center je torej osrednja organizacija za mlade, kjer se izvajajo programi v mladinskem sektorju in mladinsko delo na lokalni ravni. Ima več različnih funkcij: preventivno, asociativno, servisno, informativno, izobraževalno in razvojno.

Osnovni namen mladinskega centra je neformalna socializacija in vključevanje organizirane in neorganizirane mladine v lokalnem okolju. Mladinski center izvaja/omogoča:

- prostočasne in animacijske aktivnosti v obliki:
 - preventivnih,
 - neformalno-izobraževalnih,
 - prostovoljnih,
 - kulturnih in
 - socializacijskih aktivnosti;
- podporne aktivnosti za neformalne skupine mladih;

- informiranje mladih in
- raznovrstne mladinske iniciative.

MLADINSKI SVET LOKALNE SKUPNOSTI je krovna mladinska organizacija, ki ima sedež v občini in je organizirana v skladu z zakonom, ki opredeljuje mladinske svete. Mladinski svet lokalne skupnosti zastopa interese mladih in mladinskih organizacij pri lokalnih (občinskih) oblasteh in se z njimi dogovarja o aktivnostih, sredstvih in infrastrukturi namenjeni mladim. Ker ima v skladu z *Zakonom o mladinskih svetih* (ZMS, 6. člen) pravico do dajanja mnenj o vseh zadevah, ki jih obravnavajo občinski organi in se tičejo mladih, ima status mladinskega predstavništva. S svojim delovanjem nadalje spodbuja dejavnost mladinskih organizacij ter skrbi za informiranje svojega članstva in širše javnosti o politiki lokalne skupnosti predvsem na področjih, ki zadevajo mlade.

MLADINSKI PROGRAM je skupek dejavnosti, ki ga izvaja mladinska organizacija in poteka med vrstniki nepretrgoma skozi večji del leta ter vključuje večje število izvajalcev in aktivnih udeležencev.

MLADINSKI PROJEKT je posamična aktivnost izvajalca v občini, ki ima datumsko opredeljen začetek in zaključek, kot, na primer, prireditev ali druga enkratna akcija.

MLADINSKA INFRASTRUKTURA je fizični prostor (zemljišče ali stavba oziroma del stavbe), ki je na območju občine namenjen predvsem mladim, in sicer za izvajanje mladinskega dela.

SAMOUPRAVNA LOKALNA SKUPNOST: *Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju* kot javni interes opredeljuje:

- zagotavljanje normativnih in drugih pogojev za razvoj področij mladinskega dela in vključevanja mladinskega vidika v strategije, politike ter ukrepe, ki vplivajo na mlade, in
- zagotavljanje finančne podpore mladinskim programom in programom za mlade, vključno s podporo mladinski infrastrukturi (ZJIMS, 5. čl.).

Zakon prišteva med nosilce javnega interesa državo in samoupravne lokalne skupnosti. Organi slednjih so po zakonu pristojni za uresničevanje javnega interesa v mladinskem sektorju na lokalni ravni, tako da:

- samoupravna lokalna skupnost izvaja mladinsko politiko na lokalni ravni skladno z lastnimi interesi, potrebami, zmožnostmi in okoliščinami, kot so število in struktura prebivalcev, ekonomska moč ter prostorske in kadrovske zmogljivosti v mladinskem sektorju;
- samoupravna lokalna skupnost uresničuje mladinsko politiko na lokalni ravni, tako da sprejme lokalni program za mladino, ustanovi delovno ali posvetovalno telo za mladinska vprašanja in finančno podpira programe v mladinskem sektorju (ZJIMS, 27. čl.).

3 STATISTIKA NA PODROČJU MLADINE V OBČINI RADLJE OB DRAVI

V občini Radlje ob Dravi je bilo v letu 2015 936 mladih starih med 15 in 29 let, od tega 481 moških (51,4 %) in 455 žensk (48,6 %).² Največje število mladih (40,9 %) spada v starostno skupino od 25 do 29 let. Mladi predstavljajo 15 % prebivalstva občine.³

	2015		
	15–19 let	20–24 let	25–29 let
Moški	131	162	188
Ženske	123	137	195
SKUPAJ	254	299	383

Tabela 1: Mladi po spolu (glede na petletne starostne skupine) in starostnih skupinah s stalnim prebivališčem v občini Radlje ob Dravi. Izračun je bil narejen na podlagi razpoložljivih podatkov za leto 2015 na dan 1. 7. 2015. Vir: SURS.

3.1 Mladi v občini Radlje ob Dravi

Anketni vprašalnik o položaju, potrebah in željah mladih v občini Radlje ob Dravi je bil februarja 2014 poslan vsem mladim med 15. in 29. letom starosti v omenjeni občini. Vprašalnik je bil razdeljen na 8 tematskih sklopov, in sicer:

- mladinsko organiziranje in prosti čas,
- zaposlovanje,
- stanovanjska problematika,
- splošna in mednarodna mobilnost,
- izobraževanje,
- participacija,
- zdravje in šport ter
- informiranje.

Na vabilo k sodelovanju v raziskavi se je odzvalo 151 mladih iz občine Radlje ob Dravi, kar predstavlja okrog 14,3 % takratne populacije mladih. Namen vprašalnika je bil pridobiti celostno sliko stanja na mladinskem področju v občini ter zbrati mnenja in predloge mladih za izboljšanje njihovega položaja v lokalni skupnosti. Predstavljamo vam zelo strnjene ugotovitve. Celotna analiza z naslovom *Analiza o položaju, potrebah in željah mladih v občini Radlje ob Dravi* je na voljo v prilogi.

Mladi si v splošnem želijo večjega vključevanja pri sprejemanju odločitev v občini, predvsem pa si želijo večje vključenosti pri zadevah, ki vplivajo na njihovo življenje in razvoj. Priznavajo pa, da mehanizmov sodelovanja z Občino ne poznajo in da jih spremlja občutek, da njihovo mnenje ni slišano in upoštevano.

Mladi iz Radelj se želijo zaposliti v svoji občini, vendar so se za zaposlitev pripravljene iz nje tudi izseliti. Tudi sicer so mladi pri vprašanju zaposlitve relativno fleksibilni: pripravljene so sprejeti drugačno službo od tiste, za katero so se šolali oz. usposabljali, pa tudi takšno, ki zahteva nižjo stopnjo izobrazbe. Redna zaposlitev, dosežena želena izobrazba in rešen stanovanjski problem pa so za mlade iz Radelj tudi

² Vir: Statistični urad Republike Slovenije (SURS) na dan 1. 7. 2015.

³ Izračun glede na število prebivalstva občine na dan 1. 7. 2015 (Vir: SURS).

predpogoj za načrtovanje družine. Najpogostejši vzrok za nerešen stanovanjski problem pa so, kot pričakovano, finančna sredstva – slednja pa so tudi neizogibno povezana s posameznikovim zaposlitvenim statusom.

Podjetništvo je med mladimi kar priljubljeno: 44 % anketiranih mladih podjetništvo zanima. Večina bi jih v Radljah tudi odprla svoje podjetje, vendar jih je enako število prepričanih, da Občina podjetjem ni naklonjena. Raziskava je privedla tudi do ugotovitve, da so mladi na splošno slabo informirani oz. da si želijo več informacij o vseh področjih, ki vplivajo na njihovo življenje in razvoj. V poplavi informacij se namreč težko znajdejo in izluščijo tiste podatke, ki so zanje najbolj relevantni.

Na koncu se je raziskava dotaknila tudi področja zabave in prostega časa mladih v občini: čeprav se mladi v svojem prostem času najraje zabavajo, imajo radi tudi kulturne prireditve. V občini pogrešajo več koncertov, športnih aktivnosti in prireditev, predlagajo pa tudi več kino večerov in različnih izobraževalnih dogodkov.

Mladi si torej želijo, da bi občina Radlje ob Dravi nadgradila svojo pot in postala mladim prijaznejša. Mladi bi tako lahko krepili svoje potenciale in odraščali v odgovorne posameznike. Pri tem želijo tudi aktivno sodelovati. Skupno načrtovanje in ustvarjanje tovrstnega okolja, ki omogoča mladim odločneje stopati na poti odraslosti, lahko Občina Radlje ob Dravi in mladi dosežejo s pričujočo strategijo.

3.2 Mladinska dejavnost v občini Radlje ob Dravi

Občina Radlje ob Dravi se ponaša z mladinskimi strukturami, ki ponujajo možnost aktivnega preživljanja prostega časa mladih v občini. Njihove dejavnosti so tako družbeno-kulturne, prostočasne, športne in glasbene, kot tudi vzgojno-izobraževalne in politične.

Aktivne mladinske organizacije v občini Radlje ob Dravi, ki so bile vključene v analizo, so:

- Fotografsko društvo Škljoc⁴,
- Marenberški mladinski lokalni svet,
- Plezalni klub Martinček,
- Društvo podeželske mladine,
- Nova Generacija SLS, OO Radlje,
- Vokalna skupina Remšnik.

Mladinska organizacija, ki je bila v času priprave strategije še v ustanavljanju je:

- Rod Srebrna Reka (v ustanavljanju).

Organizacije za mlade pa so naslednje:

- Mladinski center Radlje ob Dravi,
- Društvo za razvedrilne dejavnosti Ludo,
- Društvo prijateljev mladine Radlje ob Dravi.

Mnenje predstavnikov mladinskih struktur o pogojih delovanja mladinskih struktur v občini Radlje ob Dravi je bilo zbrano z/s:

- vprašalnikom o pogojih delovanja lokalnih mladinskih struktur na območju občine Radlje ob Dravi;
- polstrukturiranim intervjujem s predstavniki mladinskih struktur v občini Radlje ob Dravi, katerega namen sta bila poglobljen vpogled v delovanje mladinskih struktur in ocena njihovih potreb za izboljšanje delovanja.

⁴ V zaključni fazi priprave strategije je društvo prenehalo delovati.

Podrobnejša analiza je dostopna v dokumentu *Analiza o položaju, potrebah in željah mladih v občini Radlje ob Dravi*, zato v nadaljevanju navajamo le nekaj ključnih ugotovitev.

Pomemben mejnik na področju mladinskega organiziranja je, po mnenju mladinskih organizacij, ustanovitev Mladinskega kulturnega centra in Marenberškega mladinskega sveta. Slednja sta namreč veliko prispevala k večji povezanosti mladinskih organizacij v občini.

Čeprav mladinske strukture nimajo zaposlenih oz. plačanih sodelavcev (redno, pogodbeno delo ali druge oblike plačanega dela), so v letu 2013 pod svoje okrilje združevale 276 mladih članov, med katerimi je bilo 115 takšnih, ki so v strukturah delovali kot prostovoljci.

Vse mladinske organizacije v občini razpolagajo s prostori za delovanje. Običajno gre za prostore, ki jih imajo v souporabi z drugimi (mladinskimi) organizacijami, pri čemer za prostor le izjemoma plačujejo najemnino. S trenutnim stanjem in pogoji delovanja so mladinske organizacije večinoma zadovoljne. Prav tako je večina mladinskih struktur – 71 % (5 organizacij), zadovoljnih z razpoložljivimi finančnimi sredstvi, ki najpogosteje zadostujejo trenutnim potrebam organizacij.

Po oceni predstavnikov mladinskih organizacij iz občine Radlje ob Dravi mladinske strukture v občini dobro delujejo; kljub temu pa verjamejo, da je mogoče njihovo delo izboljšati. Predlogi izboljšav so izpostavljeni v *Analizi o položaju, potrebah in željah mladih v občini Radlje ob Dravi*.

4 KLJUČNE USMERITVE RAZVOJA LOKALNE MLADINSKE POLITIKE V OBČINI RADLJE OB DRAVI

Občina Radlje ob Dravi želi z ukrepi, ki jih predvideva strategija, mladim zagotoviti življenjski prostor, v katerem bodo lahko razvijali svoje kompetence in veščine, dosegali zastavljene cilje in aktivno sooblikovali lokalno in širšo skupnost. V takšen prostor se bodo, ne glede na to kam jih bo peljala pot, radi vračali oziroma v njem pognali trdne korenine svoje prihodnosti.

Glede na analize stanja na področju mladine v občini, vloge Občine pri uresničevanju javnega interesa v mladinskem sektorju in ciljev pričujoče strategije so ključne usmeritve nadaljnega razvoja lokalne mladinske politike v občini Radlje ob Dravi naslednje:

1. Usmerjeno in neprekinjeno vlaganje finančnih sredstev in pozornosti Občine v mlade z namenom doseganja njihove avtonomije.
2. Obravnavanje mladih kot prioritete družbene skupine v vseh sektorskih lokalnih politikah.
3. Zagotavljanje participacije mladih pri oblikovanju, implementaciji in vrednotenju lokalne mladinske politike.
4. Vključevanje mladih v strateško načrtovanje, vrednotenje in implementacijo lokalne mladinske politike.
5. Zagotavljanje pogojev za učenje in priložnosti za pridobivanje izkušenj z namenom omogočanja razvoja znanja, spretnosti, veščin in kompetenc, ki jih mladi potrebujejo za učinkovito vključevanje na trg dela in v civilno družbo.
6. Odpravljanje pomanjkljivosti v ukrepih mladinske politike.

4.1 Uresničevanje in spremljanje uresničevanja strategije

Strategijo za mlade občine Radlje ob Dravi 2016–2020 sprejme Občinski svet Občine Radlje ob Dravi za obdobje petih let. Predlog *Strategije za mlade občine Radlje ob Dravi* so pripravili Inštitut za mladinsko politiko, Marenberški mladinski svet in Občina Radlje ob Dravi v sodelovanju z lokalnimi mladinskimi organizacijami in organizacijami za mlade ter drugimi institucijami, ki izvajajo aktivnosti za mlade v občini Radlje ob Dravi.

Za uresničevanje *Strategije za mlade v občini Radlje ob Dravi 2016–2020* je odgovorna Občina Radlje ob Dravi.

Na podlagi *Strategije za mlade občine Radlje ob Dravi 2016–2020* sprejme občinski svet v okviru proračuna dvoletni program (finančni in vsebinski) uresničevanja strategije.

Za pripravo dvoletnega programa uresničevanja *Strategije za mlade občine Radlje ob Dravi 2016–2020* ter za sprotno spremljanje in vrednotenje izvajanja strategije se oblikuje delovno-koordinacijsko telo, ki je sestavljeno iz:

- dveh predstavnikov občine, pri čemer je delovno-koordinacijsko telo sestavljeno iz enega predstavnika občinskega sveta in enega predstavnika občinske uprave;
- predstavnika MMKC;
- predstavnika MMLS in
- predstavnika neorganizirane mladine ali mladinske organizacije, ki ni članica MMLS.

Delovno-koordinacijsko telo za spremljanje in vrednotenje strategije imenuje župan s sklepom.

Občinska uprava vsako leto v okviru zaključnega računa poroča Občinskemu svetu Občine Radlje ob Dravi o realizaciji letnega programa uresničevanja strategije, ob izteku obdobja veljavnosti *Strategije za mlade občine Radlje ob Dravi 2016–2020* pa se pripravi zaključno poročilo z ovrednotenimi rezultati, kar služi kot podlaga za pripravo nove strategije.

5 STRATEGIJA ZA MLADE V OBČINI RADLJE OB DRAVI – STRATEŠKI CILJI IN UKREPI

5.1 Področje 0: Delovanje akterjev na področju mladine

Ključni akterji na področju mladine v občini Radlje ob Dravi so: mladinske organizacije in organizacije za mlade, med katerimi bi (zaradi njune vloge in posebnosti delovanja) izpostavili mladinski center in mladinski svet lokalne skupnosti, ter samoupravna lokalna skupnost (Občina).

Opredelitev vloge in nalog akterjev na področju mladine je ključnega pomena za njihovo sinhrono delovanje v prid mladinskemu delu in mladinski politiki, zato v nadaljevanju opredeljujemo ključne akterje na področju mladine v občini Radlje ob Dravi.

Mladinska organizacija je v občini avtonomno, demokratično, prostovoljno in samostojno združenje otrok in/ali mladih, ki ima najmanj 90 % članov starih do 29 let in najmanj 70 % članov vodstva od 15. do 29. leta starosti, sedež v občini, s svojim delovanjem na območju občine pa omogoča mladim pridobivanje načrtnih učnih izkušenj, oblikovanje in izražanje njihovih stališč ter izvajanje dejavnosti v skladu z njihovo interesno, kulturno, nazorsko ali politično usmeritvijo. Organizirana je kot samostojna pravna oseba, in sicer kot društvo, zveza društev ali kot sestavni del druge pravne osebe, in sicer društva, zveze društev, sindikata ali politične stranke, s tem da ji je v temeljnem aktu te pravne osebe zagotovljena avtonomija delovanja v mladinskem sektorju.

Mladinski center je osrednja organizacija za mlade. Osnovni namen mladinskega centra je neformalna socializacija in vključevanje organizirane in neorganizirane mladine v lokalnem okolju. Mladinski center izvaja/omogoča:

- prostočasne in animacijske aktivnosti v obliki:
 - preventivnih,
 - neformalno-izobraževalnih,
 - prostovoljnih,
 - kulturnih in
 - socializacijskih aktivnosti;
- podporne aktivnosti za neformalne skupine mladih;
- informiranje mladih in
- raznovrstne mladinske iniciative.

V mladinskem centru se izvajajo programi v mladinskem sektorju in mladinsko delo na lokalni ravni. Ima več različnih funkcij: preventivno, asociativno, servisno, informativno, izobraževalno in razvojno.

Mladinski svet lokalne skupnosti (MSLS) je krovna mladinska organizacija, ki ima sedež v občini in je organizirana v skladu z zakonom, ki opredeljuje mladinske svete. Mladinski svet ima v občini status mladinskega predstavništva.

Naloge MSLS:

- zastopanje interesov mladih in mladinskih organizacij pri lokalnih (občinskih) oblasteh in dogovarjanje o aktivnostih, sredstvih ter infrastrukturi, ki bo namenjena mladim;
- podajanje mnenj v vseh zadevah obravnavanih v občinskih organih, ki zadevajo mlade, kar je tudi v skladu z *Zakonom o mladinskih svetih* (ZMS, 6. čl.);
- spodbujanje dejavnosti mladinskih organizacij ter skrb za informiranje njihovih članov in širše javnosti o politiki lokalne skupnosti, predvsem s področij, ki zadevajo mlade.

Samoupravna lokalna skupnost: *Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju* kot javni interes opredeljuje:

- zagotavljanje normativnih in drugih pogojev za razvoj področij mladinskega dela in vključevanja mladinskega vidika v strategije, politike ter ukrepe, ki vplivajo na mlade;
- zagotavljanje finančne podpore mladinskim programom in programom za mlade, vključno s podporo mladinski infrastrukturi (ZJIMS, 5. čl.).

Med nosilce javnega interesa zakon prišteva državo in samoupravne lokalne skupnosti. Organi slednjih so po zakonu pristojni za uresničevanje javnega interesa v mladinskem sektorju na lokalni ravni, tako da:

- samoupravna lokalna skupnost izvaja mladinsko politiko na lokalni ravni skladno z lastnimi interesi, potrebami, zmožnostmi in okoliščinami, kot so število in struktura prebivalcev, ekonomska moč ter prostorske in kadrovske zmogljivosti v mladinskem sektorju;
- samoupravna lokalna skupnost uresničuje mladinsko politiko na lokalni ravni, tako da sprejme lokalni program za mladino, ustanovi delovno ali posvetovalno telo za mladinska vprašanja in finančno podpira programe v mladinskem sektorju (ZJIMS, 27. čl.).

Po tej strategiji so mladi tisti, ki so stari od 15 do 29 let.

Strateški cilj 0: Sinhrono delovanje akterjev na področju mladine v občini Radlje ob Dravi.

Ukrep 0.1: Usposabljanje ključnih lokalnih akterjev na področju mladine na temo mladinskega dela in mladinske politike z identifikacijo vlog in nalog posameznih akterjev na posameznih področjih mladinskega dela in mladinskih politik.

Namen tovrstnega ukrepa je izboljšanje poznavanja in razumevanja vloge in nalog akterjev na področju mladine v občini Radlje ob Dravi z namenom sinhronega delovanja vseh akterjev v prid celotni radejski mladini. Cilj usposabljanja je usposobiti mladinske delavce in pomembne akterje z mladinskega področja oz. izboljšanje njihovega delovanja za delo z mladimi z opredelitvijo njihovih nalog in vlog.

Kazalnik 0.1:

- izvedba vsaj dveh mladinskih usposabljanj.

Ukrep 0.2: Vzpostavitev stalnega delovno-koordinacijskega telesa.

Namen tega ukrepa je vzpostavitev in redno delovanje delovno-koordinacijskega telesa, ki se redno srečuje in ažurno obravnava relevantne tematike ter sledi, vrednoti in spremlja izvajanje strategije.

Funkcije delovno-koordinacijskega telesa:

- priprava dvoletnega programa uresničevanja *Strategije za mlade občine Radlje ob Dravi* (finančnega in terminskega plana);
- spremljanje in koordinacija aktivnosti lokalnih akterjev na področju mladine;
- informiranje mladih o izvajanju strategije za mlade;
- priprava, spremljanje in vrednotenje izvajanja *Strategije za mlade v občini Radlje ob Dravi*.

Člani delovno-koordinacijskega telesa so predstavniki vseh pomembnih akterjev na mladinskem področju v občini. Delovno-koordinacijsko telo je tako sestavljeno iz:

- dveh predstavnikov Občine, pri čemer je delovno-koordinacijsko telo sestavljeno iz enega predstavnika občinskega sveta in enega predstavnika občinske uprave;
- predstavnika MMKC;
- predstavnika MMLS in
- predstavnika neorganizirane mladine ali mladinske organizacije, ki ni članica MMLS.

Delovno-koordinacijsko telo šteje vsaj pet članov.

Kazalnika 0.2:

- vzpostavitev delujočega delovno-koordinacijskega telesa;
- izvedba najmanj treh srečanj letno.

5.2 Področje 1: Vertikalna mladinska politika

5.2.1 Mladinsko organiziranje

Podlago za ekonomsko in socialno neodvisnost osvojijo mladi predvsem skozi formalno in neformalno izobraževanje. Kompetence za aktivno in odgovorno državljanstvo pa lahko na neposreden način pridobijo v mladinskih organizacijah, ki predstavljajo edinstveno učno polje demokratičnih procesov. Mladinske organizacije omogočajo mladim, da vplivajo na družbo, pomagajo jim na poti ekonomskega in socialnega osamosvajanja ter posledično ključno prispevajo k razvoju lokalne skupnosti in države. Večletno članstvo v mladinskih organizacijah vodi v aktivno in odgovorno državljanstvo in izboljšuje kvaliteto življenja mladih tako v času vključenosti v organizacijo kot tudi pozneje v življenju, saj zagotavlja pridobivanje znanj, veščin, pomembnih vrednot in družbene odgovornosti. Vse to pa pripomore k uspešnosti njihovega razvoja na vseh življenjskih področjih.

Mladinske organizacije s svojimi aktivnostmi prav tako izboljšujejo kvaliteto življenja v okoljih, v katerih delujejo, saj prinašajo nove ideje, krepijo medkulturno in medgeneracijsko solidarnost, dajejo pobude za spremembe in bogatijo ponudbo prostočasnih aktivnosti.

Mladinske organizacije prinašajo, torej, številne dolgoročne prednosti tako za mlade vključene v organizacije kot za lokalno skupnost, ki naj bi prepoznavala njihov pomen in spodbujala njihovo delovanje. Občina Radlje ob Dravi močno podpira delovanje in razvoj mladinskih organizacij v lokalni skupnosti.

Strateški cilj 1: Krepitev materialnih pogojev za uspešno delovanje mladinskih struktur v občini.

Ukrep 1.1: Financiranje delovanja mladinskega sveta lokalne skupnosti.

Ukrep predvideva finančno podporo Marenberškemu mladinskemu lokalnemu svetu (MMLS) na letni ravni. Finančna podpora se dodeli po dogovoru na podlagi predlaganega programa dela na letnem nivoju, pri čemer se za sofinanciranje delovanja MMLS oblikuje neposredna proračunska postavka v proračunu Občine Radlje ob Dravi. Financiranje poteka po predloženem planu porabe sredstev za proračunsko leto.

Kazalniki 1.1:

- oblikovanje stalne proračunske postavke v proračunu Občine Radlje ob Dravi;
- namemba sredstev na letni ravni za delovanje MMLS in izvajanje programa;
- oblikovanje in pravočasno posredovanje letnega finančno ovrednotenega programa MMLS s terminskim načrtom na Občino Radlje ob Dravi;
- letno izveden usklajevalni sestanek za odobritev programa in zagotovitev sredstev v proračunu za letno financiranje MMLS.

Ukrep 1.2 Redno financiranje Marenberškega mladinskega kulturnega centra (MMKC).

Financiranje obsega:

- plače redno zaposlenih na MMKC;
- plače za javne delavce in delavce sofinancirane preko drugih mehanizmov aktivne politike zaposlovanja mladih. Pri zaposlitvah preko programa javnih del imajo prednost mladi;
- zagotavljanje finančnih sredstev za redne dejavnosti MMKC, pri čemer posegajo prioritetni programi, ki jih MMKC v okviru svojih rednih dejavnosti izvaja, vsaj na naslednja področja, in sicer:
 - večjo zaposljivost mladih:
 - osnovno izobraževanje o različnih poklicih, ki omogoča mladim spoznavanje poklicev in njihovo primernost za posameznike,
 - zaposlitveno tržnico,
 - programe za promocijo in spodbujanje podjetništva;
 - informiranje mladih in aktivno participacijo;
 - neformalno izobraževanje;
 - zdravje;
 - aktivno preživljanje prostega časa.

Kazalniki 1.2:

- zagotovitev sredstev za plačo vsaj enega mladinskega delavca za neposredno delo z mladimi v starosti pod 29 let;
- zagotovitev sredstev v proračunu za letno izvajanje programov za mlade v okviru rednega delovanja MMKC (predvsem za prioriteta področja), pri čemer se oblikuje posebna proračunska postavka ali pa je priloga k skupni postavki specifikacija sredstev namenjenih za izvajanje programa;
- polletna evalvacija programov MMKC po programskih sklopih prednostnih področij.

Ukrep 1.3: Projektno financiranje mladinskih organizacij na podlagi razpisa namenjenega izključno mladinskim organizacijam v občini Radlje ob Dravi.

Ukrep predvideva pripravo pravilnika in njemu odgovarjajočega razpisa namenjenega izključno projektne financiranju mladinskih organizacij v občini Radlje ob Dravi. Možnost prijave na razpis imajo mladinske strukture, ki imajo sedež in/ali delujejo na območju občine Radlje ob Dravi in niso neposredno financirane iz občinskega proračuna. Višina sredstev namenjenih sofinanciranju mladinskih aktivnosti do leta 2020 se določi na letni ravni. Financiranje je projektne.

Programi sofinancirani iz razpisa za mladinske organizacije zajemajo naslednja področja:

- neformalno izobraževanje (brezplačne delavnice, tečaji, predavanja);
- programe za promocijo in spodbujanje podjetništva;
- programe za spodbujanje aktivne participacije mladih;
- programe za zdrav življenjski slog;
- programe za aktivno preživljanje prostega časa z dodano vrednostjo.

Prioritetni programi sofinancirani iz razpisa za mladinske organizacije so naslednji:

- neformalna izobraževanja (brezplačne delavnice, tečaji, predavanja) in
- programi za promocijo in spodbujanje podjetništva.

Kazalnika 1.3:

- pripravljen pravilnik za sofinanciranje mladinskih projektov;
- v času aktualne obdobje strategije sofinanciranih vsaj pet mladinskih projektov v okviru razpisa.

Ukrep 1.4: Zagotavljanje ustrezne infrastrukture za delovanje mladinskih struktur v občini.

Ukrep predvideva naslednje:

- zagotavljanje ustrezne infrastrukture za vse mladinske strukture v občini Radlje ob Dravi. Mladinske strukture razpolagajo do leta 2020 z ustreznimi prostori, ki omogočajo njihovo nemoteno in redno delovanje, ter z večjim skupnim prostorom primernim za večje prireditve;
- ustrezno ureditev uporabe prostorov v MMKC. MMKC v sodelovanju z MMLS in ostalimi mladinskimi organizacijami v občini Radlje ob Dravi sprejme pravila o razpolaganju s skupnimi prostori v upravljanju MMKC;
- brezplačno uporabo občinske infrastrukture za izvajanje programov, ki jo mladim in mladinskim organizacijam omogoča lokalna skupnost. Lokalna skupnost zagotovi tudi sredstva za amortizacijo opreme, s čimer se po izrabi sredstev opreme omogoči njeno nadomestitev;
- zagotavljanje prostora v obliki pisarne, ki je namenjen izključno za delovanje MMLS.

Kazalnik 1.4:

- sklenjen pisni dogovor oz. pogodba z mladinskimi organizacijami v občini o uporabi infrastrukture v upravljanju Občine Radlje ob Dravi ali Javnega zavoda ŠKTM Radlje ob Dravi.

Strateški cilj 2: Vzpostavitev podpornega okolja za uspešno delovanje mladinskih struktur v občini.

Ukrep 2.1: Strokovna kadrovska podpora.

Ukrep predvideva strokovno podporo za mladinske organizacije in mlade v občini, in sicer:

- MMKC nudi strokovno podporo mladinskim organizacijam v občini Radlje ob Dravi;
- MMKC nudi strokovno podporo mladim v občini Radlje ob Dravi v obliki informiranja.

Kazalniki 2.1:

- vzpostavitev urnika informiranja in svetovanja za mladinske organizacije v obsegu vsaj štirih ur mesečno;
- vzpostavitev urnika informiranja in svetovanja za mlade v obsegu vsaj šestih ur mesečno;
- zagotovitev ustreznih človeških virov za kakovostno izvajanje dejavnosti informiranja in svetovanja v okviru MMKC;
- vzpostavitev evidence opravljenih svetovanj.

5.3 Področje 2: Horizontalna mladinska politika

5.3.1 Zaposlovanje mladih

V okviru zaposlovanja in razvoja politik na področju zaposlovanja so mladi že dlje časa široko prepoznani kot ena bolj ranljivih družbenih skupin. Stopnja brezposelnosti mladih je namreč v svetovnem merilu standardno skoraj trikrat višja od stopnje brezposelnosti odraslih; prav tako je v primerjavi z odraslimi položaj mladih pri samem zaposlovanju in pozneje pri delu oz. v povezavi s pogoji dela večinoma precej slabši.

Mladi se na trgu dela soočajo s posebnimi ovirami, ki jim onemogočajo uspešno zaposlovanje ter posledično doseganje ustrezne socialne in ekonomske varnosti. Osrednje vzroke za ta pojav je mogoče pripisati zlasti specifičnim značilnostim mladih na trgu dela, kot so: mladi na trg dela običajno vstopajo neposredno iz izobraževalnega sistema in tako brez delovnih izkušenj oz. s pomanjkanjem le-teh težko pridobijo prvo zaposlitev; ponudba izobrazbene strukture se pogosto ne ujema v celoti s povpraševanjem po kadrih na trgu dela. Med mladimi, v primerjavi z drugimi družbenimi skupinami, posledično najbolj prevladuje prevzemanje izobrazbi neustreznih in negotovih oblik zaposlitev (delo za določen čas, delo s krajšim delovnim časom ipd.), saj delodajalci ob negotovosti glede delovne usposobljenosti niso naklonjeni tveganjem stalnejšega zaposlovanja.

Mlade na trgu dela pa istočasno opredeljuje posebna vrednost, ki jih od drugih družbenih skupin loči tudi v bolj pozitivnem pogledu. V splošnem imajo namreč mladi vedno višje ravni izobrazbe, zaznamujejo pa jih dinamičnost, prilagodljivost, visoka motivacija za delo in močan učni potencial. Tovrstne značilnosti izhajajo iz biološko in družbeno pogojenih okoliščin ter običajnega življenjskega sloga mladih v obdobju prehoda med otroštvom in odraslostjo. Težave pri zaposlovanju vplivajo na nezadostno in neustrezno koriščenje teh lastnosti, kar družbo obremeni z visokimi ekonomskimi stroški, večje pa so tudi možnosti za nastanek visokih socialnih stroškov, saj lahko vodijo težave pri zaposlovanju v socialno izključenost in destruktivne vedenjske vzorce mladih.

Lokalna politika zaposlovanja mladih ima velik pomen za samo lokalno skupnost. Če že oblikovanje in implementacija ukrepov za spodbujanje zaposlovanja v splošnem znatno koristita gospodarskemu in družbenemu razvoju lokalne skupnosti, ker služita zadovoljevanju lokalnih potreb in zmanjševanju lokalnih deficitarnosti, potem prispevajo strategije za zaposlovanje mladih k temu še učinkoviteje. Občina lahko z ustreznim upravljanjem prehoda mladih iz izobraževalnega sistema na trg dela učne in delovne potencialne mladih zadrži v lokalni skupnosti. To lahko doseže s krepitvijo njihovih kompetenc v skladu s potrebami lokalnega trga dela, z ustvarjanjem okolja, ki je prijazno podjetništvu mladih v lokalni skupnosti, ter z zagotavljanjem raznovrstnih spodbud za zaposlovanje mladih v lokalnih gospodarskih in negospodarskih dejavnostih. Tovrstno ukrepanje lahko nedvomno pospeši proces lokalnega razvoja, hkrati pa lokalno skupnost obogati za vrsto kreativnih in inovativnih posameznikov, ki so ob ustreznih življenjskih pogojih naklonjeni tudi širši aktivni udeležbi v lokalni družbi, kar lahko pozitivno vpliva na kakovost življenja v lokalnem okolju.

Strateški cilj 3: Spodbujanje samozaposlovanja in podjetništva.

Ukrep 3.1: Motiviranje mladih za uporabo coworking prostora.

Ukrep predvideva aktivnosti za aktivno vključevanje mladih v dejavnosti coworking prostora. Coworking prostori nudijo uporabnikom stalno ali občasno ustvarjalno in sodelovalno delovno okolje. Upabniki lahko delujejo neodvisno in se po potrebi medsebojno povezujejo. Poleg delovnih prostorov so uporabnikom na voljo tudi prostori za sestanke, mentorstvo in različna tematska predavanja oz. delavnice.

Kazalniki 3.1:

- izvedena promocijska kampanja na letni ravni;
- vsaj trije kontinuirani mladi uporabniki coworking prostora;
- opravljena raziskava vsebinskih potreb med mladimi.

Ukrep 3.2: Zagotavljanje primerne infrastrukturne in vsebinske podpore novoustanovljenim podjetjem mladih.

Ukrep predvideva zagotavljanje infrastrukturne podpore novoustanovljenim podjetjem mladih. Novoustanovljena podjetja s strani mladih imajo možnost uporabe poslovnih prostorov brez ali z nizko najemnino. Ukrep predvideva tudi vsebinsko strokovno podporo novoustanovljenim podjetjem mladih in podjetjem v ustanavljanju (odpiranju). Infrastrukturna in vsebinska strokovna podpora se zagotavljata v okviru Mrežnega podjetniškega inkubatorja Koroška (MPIK) ali drugih prostih infrastrukturnih kapacitet v lasti Občine Radlje ob Dravi.

Kazalnika 3.2:

- zagotovitev podpore vsaj enemu mlademu podjetniku v okviru MPIK;
- dopolnitev pravilnika o dodeljevanju prostorov z vsebino, ki omogoča mladim lažji dostop do uporabe infrastrukture v MPIK.

Strateški cilj 4: Spodbujanje zaposlovanja mladih.

Ukrep 4.1: Spodbujanje zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih mladih.

Ukrep predvideva sofinanciranje izvajanja javnih del ali drugih oblik zaposlitev namenjenih aktivnemu zaposlovanju dolgotrajno brezposelnih mladih, ki so financirane s strani ministrstev oz. drugih institucij v javnih zavodih in neprofitnih organizacijah v občini Radlje ob Dravi.

Kazalnik 4.1:

- vsaj dve mladi osebi na leto vključeni v javna dela, v kolikor to dopušča letni razpis za javna dela.

Ukrep 4.2: Omogočanje pridobivanja prvih delovnih izkušenj mladih po končanem izobraževanju.

Ukrep predvideva večanje števila mladih, ki pridobijo prve delovne izkušnje v javni upravi preko zagotavljanja pripravništev. V okviru ukrepa se predvidi tudi zagotavljanje ustreznih mentorjev, ki omogočajo rast kompetenc mladih za lažji vstop na trg dela po zaključenem pripravništvu ter po iztečeni pogodbi za opravljanje javnih del.

Kazalnik 4.2:

- zagotovitev vsaj enega pripravniškega mesta za mlade.

5.3.2 Bivalne razmere mladih

Odselitev od staršev je eden temeljnih korakov na poti do osamosvajanja mladega posameznika. Odstotek mladih v starosti od 18 do 34 let, ki še vedno živijo pri starših, dosega v Sloveniji 67,9 %, kar nas uvršča na drugo mesto med državami EU-27. Posledice takšnega položaja in z njim povezanega t. i. podaljšanega otroštva se kažejo v vse daljši odvisnosti mladih od staršev in poznejšem prehodu iz obdobja mladosti v odraslost: mladi v Sloveniji se teže in pozneje odločajo za ustvarjanje lastne družine ter sprejemanje drugih odgovornosti v življenju.

Mladi, ki se kljub neugodnim razmeram odselijo in skušajo zaživeti samostojno življenje, se zaradi neugodnega finančnega položaja v Sloveniji, ki pogosto izhaja iz »nevarnih« oblik zaposlitve (delo za določen čas, delo preko podjemne pogodbe ipd.), srečujejo s finančnimi težavami. Mladi, ki se odločijo za nakup stanovanja, se s prvimi težavami soočajo že pri najemanju posojila. Dodatno oviro predstavljajo zahteve posojilodajalcev, kot so začetni plog, trdno zavarovanje kredita ali poroštvo, ki lahko predstavljajo težavo tudi za tiste z ustreznimi prihodki in delovnim razmerjem za nedoločen čas.

Tudi na področju stanovanjske politike so, torej, mladi ena najranljivejših družbenih skupin. Zagotavljanje ustreznih možnosti oz. podpornega okolja za ureditev primernih stanovanjskih razmer za mlade ima pozitiven vpliv na lokalno skupnost, kaže pa se v hitrejšem osamosvajanju mladih od staršev in prevzemanju različnih odgovornosti.

V slovenskem prostoru predstavlja temelj razvoja stanovanjske politike ustavna določba, ki pripisuje državi nalogo ustvarjanja možnosti, da si lahko državljani pridobijo primerno stanovanje (Ustava RS, 78. člen). V tem okviru pa se stanovanjska politika med javnimi politikami, ki ključno zadevajo avtonomijo mladih, v največjem obsegu uresničuje prav na nivoju lokalnih skupnosti.

Strateški cilj 5: Povečanje dostopnosti stanovanj za mlade.

Ukrep 5.1: Lokalna skupnost uvršča mlade v razpisu za podelitev neprofitnih najemniških stanovanj v posebno kategorijo upravičencev.

Ukrep predvideva objavo razpisa za dodelitev neprofitnih najemniških stanovanj, v katerem se mlade uvršča v posebno kategorijo upravičencev.

Ukrep nadalje predvideva, da bo lokalna skupnost, v kolikor bodo izpolnjeni pogoji povezani z razpoložljivostjo neprofitnih najemniških stanovanj v občini, družbeno nadpovprečno aktivnemu mlademu posamezniku omogočila dostop do najemniškega stanovanja pod ugodnimi pogoji.

Kazalnik 5.1:

- dopolnjen pravilnik za podelitev neprofitnih najemniških stanovanj, ki mlade in mlade družine uvršča v posebno kategorijo in jim tako omogoča lažji dostop do stanovanj.

5.3.3 Mobilnost

Mobilnost mladih je zmožnost mladih, da v okviru doseganja ciljev za osebni razvoj, osamosvajanje, za namene prostovoljnega in mladinskega dela, izobraževalnih sistemov in programov, strokovnih usposabljanj, zaposlitvenih ter kariernih ciljev, bivanjskih priložnosti ter prostočasnih aktivnosti prehajajo med različnimi kraji v matični državi in zunaj nje.

Mednarodna učna mobilnost pa predstavlja tudi pomemben instrument za spodbujanje občutka pripadnosti Evropi ter socialnega in poklicnega vključevanja, za zagotovitev konkurenčnosti evropskega gospodarstva v globaliziranem okolju ter za krepitev evropskega državljanstva in konkurenčnosti. Ko govorimo o mobilnosti pa ne smemo pozabiti, da se mladi z mobilnostjo soočajo že v svoji lokalni skupnosti. Pod pojem *mobilnost* namreč prištevamo tudi možnosti, ki jih ima mlad človek, da v sprejemljivem času od točke A doseže točko B v svojem lokalnem okolju. Gre torej za urejenost mestnega in primestnega prometa, ki omogoča mladim poleg ohranjanja socialne mreže tudi dostop do delovnega mesta ter izobraževalnih in drugih za mlade pomembnih ustanov.

Vloga Občine je pri zagotavljanju ustrezne mobilnosti mladih zahtevna: Občina mora v spremenjenih okoliščinah globalizirane družbe vedno več storiti, da na eni strani mlade zadrži v občini, a jim hkrati

omogoči dostop do izobraževalnih in drugih struktur (tudi izven lokalne skupnosti), kjer lahko le-ti razvijajo svoje kompetence. Lokalna skupnost omogoča mladim z ukrepi za izboljšanje mobilnosti mladih dostop do javnih prevoznih sredstev in hkrati skrbi za podporo tistih organizacij, ki pospešujejo mednarodno mobilnost mladih.

Strateški cilj 6: Izboljšanje pogojev za lokalno mobilnost mladih.

Ukrep 6.1: Spodbujanje ekološke mobilnosti mladih.

Izboljšanje dostopnosti do različnih krajev znotraj in zunaj občine je eden od ciljev lokalne skupnosti. Želja je, da bi bili kraji in zaselki znotraj občine povezani s središčem občine in med seboj z ustreznimi prevoznimi sredstvi tudi na linijah, ki še niso urejene.

Na področju mobilnosti pa je poseben poudarek tudi na ekološki mobilnosti. Z dobro urejenimi potmi in javnim prevozom želi Občina spodbuditi prebivalstvo (tako mlade kot tudi ostale starostne skupine) k pogostejši uporabi okolju prijaznejših oblik potovanja, kot so hoja, kolesarjenje, vožnja z avtobusom ali vlakom ali deljenje avtomobila pri zadovoljevanju vsakodnevnih potreb po mobilnosti, kot so prihod na delovno mesto, v šolo, na prireditev, nakupovanje ipd. Lokalna skupnost želi zato krepiti zavest o pomenu uporabe okolju prijaznih prevoznih sredstev, ki predstavljajo pomembno alternativo avtomobilskemu prevozu, ter spodbujati spreminjanje potovalnih navad različnih ciljnih skupin. Za doseganje tega cilja so nujne tudi vidne spremembe v okolju. Slednje se kažejo predvsem v novih, strokovno načrtovanih, kolesarskih stezah, konkurenčnosti, uporabniku prijaznem javnem prevozu z usklajenimi povezavami in v dostopnosti storitev.

Ukrep namenjen spodbujanju ekološke mobilnosti mladih predvideva v tej fazi zagotovitev navadnih in električnih koles za brezplačno izposajo.

Kazalnika 6.1:

- zagotovitev vsaj desetih navadnih koles za brezplačno izposajo mladim;
- zagotovitev vsaj treh električnih koles za brezplačno izposajo mladim.

Ukrep 6.2: Spodbujanje mednarodne mobilnosti mladih.

Mednarodna mobilnost ponuja mladim izjemno možnost za spoznavanje sveta okoli sebe, večanje kompetenc ter pridobivanje novih izkušenj. Programi *Erasmus +* nudijo najdostopnejšo in hkrati najugodnejšo priložnost za mednarodno mobilnost mladih. Glavni cilji programa za mednarodno mobilnost so krepitev evropskega državljanstva, medkulturni dialog, utrjevanje jezikovnih in drugih kompetenc, ki mladim omogočajo večjo samostojnost, spoznavanje primerov dobrih praks v tujini, mednarodno mreženje ter spodbujanje aktivnega državljanstva med mladimi.

Ukrep zato predvideva finančno podporo mednarodnim programom in projektom, ki vključujejo mlade, ter programom, ki spodbujajo izobraževanje in opravljanje prostovoljnega dela mladih doma in v tujini in se izvajajo prek mladinskega centra, mladinskih organizacij in drugih institucij, ki izvajajo programe za mlade. Ukrep predvideva tudi vključevanje mladih v sodelovanje s pobratenimi občinami.

Kazalnika 6.2:

- zagotovitev finančnih sredstev za sofinanciranje programov *Erasmus +* ali drugih programov namenjenih mobilnosti mladih;
- pridobljena akreditacije za EVS.

5.3.4 Zdravje in šport

Zdravje kot »stanje popolnega fizičnega, duševnega in socialnega blagostanja« (*World Health Organization*, 1946) je eno izmed bistvenih dejavnikov posameznikovega življenja, saj težave z zdravjem človeku otežujejo ali onemogočajo normalno individualno bivanje in njegovo vpetost v širši družbeni prostor. Zdravje prebivalstva je torej pogoj za razvoj družbe in kot tako predstavlja pomemben subjekt javne politike. Čeprav nosi osnovno odgovornost za svoje zdravje posameznik sam, so država in samoupravne lokalne skupnosti kot nosilke upravljanja z družbo odgovorne za zagotovitev pogojev, v katerih je zdrav življenjski slog prebivalstva mogoč.

Mladinska dimenzija zdravstvene politike svojo vrednost utemeljuje predvsem v pomenu preventive in razvoja zdravega življenjskega sloga posameznikov v obdobju mladosti. Mladi so namreč v povprečju zelo zdravi, a lahko odsotnost določenih preventivnih zdravstvenih ukrepov v kombinaciji z razmeroma pogosto nagnjenostjo mladih k zdravju tveganemu vedenju, kot je npr. zloraba alkohola, tobaka in drugih drog, podvrženost poškodbam, nezadostna telesna aktivnost, neustrezne prehranjevalne navade, tvegano spolno vedenje ter visoka izpostavljenost stresu in pregorevanju na račun tipičnih življenjskih okoliščin v prehodu iz otroštva v odraslost, povzroči mladim nezanemarljive zdravstvene težave ter hkrati ključno zaznamuje njihov nadaljnji telesni in duševni razvoj. Ker je prav obdobje mladosti starostno obdobje, v katerem se življenjski slog oblikuje v najznačilnejši meri, so, torej, preventivni programi na področju zdravja mladih bistven element trajnostno naravnane zdravstvene politike.

Z vodenjem ustrezne preventivno naravnane zdravstvene politike za mlade zmanjšuje lokalna skupnost na eni strani morebitne negativne vplive zdravju tveganega vedenja mladih na družbene in ekonomske okoliščine občine, na drugi strani pa tudi dolgoročno vlaga v razvoj polno sposobnih, aktivnih in odgovornih prebivalcev, ki lahko s svojo nemoteno dejavnostjo krepijo kakovost družbenega življenja v lokalnem okolju.

Strateški cilj 7: Spodbujanje rekreativnega športa in zdravega življenjskega sloga med mladimi.

Ukrep 7.1: Brezplačna uporaba športnih objektov za mlade.

Ukrep predvideva zagotavljanje možnosti brezplačne uporabe športnih objektov za mlade. Za aktivne mlade Občina že zagotavlja brezplačno uporabo športnih objektov v obliki ciljnih skupin, npr. društvom in posameznikom. Občina Radlje ob Dravi bo to zagotavljala tudi v prihodnje.

Kazalnik 7.1:

- zagotavljanje možnosti brezplačne uporabe športnih objektov za mlade vsaj v enakem obsegu kot v začetnem letu izvajanja strategije.

Ukrep 7.2: Izvajanje preventivnih aktivnosti za mlade.

Mladinsko polje nudi ogromno priložnosti za promocijo zdravega življenjskega sloga, krepitev zdravja in izobraževanje mladih za zdrav življenjski slog. Potencial mladinskih organizacij za promocijo zdravja je velik. Aktivnosti za spodbujanje in ozaveščanje mladih o pomenu zdravega načina življenja ter preventive na območju občine Radlje ob Dravi najbolj udeležena MMKC s svojimi programi ter LAS (Lokalna akcijska skupina za preventivne dejavnosti, ki jo sestavljajo pomembni akterji na področju zdravja mladih). Tako MMKC kot LAS s svojimi aktivnostmi ključno prispevata k izboljšanju stanja na področju zdravja v občini Radlje ob Dravi. Ukrep predvideva nadaljnje spodbujanje in sofinanciranje programskih dejavnosti za zdrav življenjski slog, predvsem v okviru LAS in MMKC.

Kazalniki 7.2:

- sprejet akcijski načrt LAS za vsaj dvoletno obdobje;
- sprejet vsakoletni programski načrt letnih aktivnosti za promocijo zdravega življenjskega sloga s strani MMKC;
- sofinanciranje programskih dejavnosti za zdrav življenjski slog na podlagi letnega programa v obstoječem obsegu.

5.3.5 Izobraževanje in usposabljanje mladih

Področje izobraževanja in usposabljanja lahko v grobem razdelimo na dve dimenziji, tj. na formalno in neformalno izobraževanje. V politiki izobraževanja zavzema prvo mesto formalno izobraževanje, saj tvori temelje izobraževalnega sistema v državi, v katerega so za namene pridobitve znanja in kvalifikacij v določenem obsegu vključeni vsi državljani. Politika izobraževanja tako v večjem delu predstavlja neposredno zagotavljanje obveznega osnovnošolskega ter nadaljnega srednješolskega in visokošolskega izobraževanja, ki pa za državljane ni več obvezno. Kakovostno in učinkovito izobraževanje mladih je usmerjeno v pridobivanje visoke ravni znanja, kar prinaša kakovostno izobraženo delovno silo. Le-ta pozitivno vpliva na razvoj gospodarstva, saj izboljšuje njegovo konkurenčnost in učinkovitost ter vnaša vanj inovacije in druge pomembne vidike razvoja, kot sta socialni in okoljski razvoj. Posledično se okrepi tudi družbena blaginja in izboljša kakovost življenja. Izobraževanje je na ta način pomembna naložba, ki lahko družbi prihrani marsikatero negativno posledico nepredvidljivih razmer v gospodarstvu.

Neformalno izobraževanje na drugi strani dopolnjuje formalno dimenzijo izobraževanja s svojimi specifičnimi lastnostmi in je kot tako v okviru politike izobraževanja zlasti predmet spodbujanja. Neformalno izobraževanje zagotavljajo večinoma neposredno različne civilnodružbene organizacije, zasebne institucije in delodajalci, medtem ko je pri tem naloga politike skrbeti za ugodno podporno okolje, v katerem se neformalno izobraževanje lahko izvaja, uporablja in priznava. To obsega med drugim zagotavljanje sredstev za financiranje neformalnega izobraževanja, infrastrukturno podporo neformalnim programom ter sistemsko urejanje njegove vrednosti.

Temeljni cilj vodenja politike izobraževanja in usposabljanja v sodobni družbi znanja je oblikovanje razmišljujočih posameznikov, ki imajo znanja in veščine, na podlagi katerih lahko s sposobnostjo prilagajanja visoki dinamiki ekonomskih in socialnih razmer uresničujejo svoje življenjske cilje, uspešno konkurirajo na trgu dela ter samostojno delujejo in bogatijo družbo kot aktivni in odgovorni državljani. Politika izobraževanja tako zagotavlja mladim osnovne pogoje za uspešno osamosvajanje, zaposljivost, osebnostni in poklicni razvoj ter kakovost življenja.

Pospeševanje kakovostnega izobraževanja in usposabljanja za mlade, še zlasti neformalnega, za katerega lahko Občina naredi največ, predstavlja, torej, nezanemarljiv prispevek lokalne skupnosti k ekonomskemu in družbenemu razvoju lokalnega okolja. Učinki vsakršnega izobraževanja, pa naj bo formalno ali neformalno, so namreč ključnega pomena za lokalni trg dela, lokalno gospodarstvo, sodelovanje, razumevanje in solidarnost med občani, zmanjševanje neenakosti, socialno vključenost občanov, družbeno-kulturne dejavnosti v lokalni skupnosti in še za mnoge druge dimenzije življenja in delovanja v občinah ne glede na njihovo velikost. Mladi, ki sta jim v lokalnem okolju omogočena kvalitetna izobrazba in dobro usposabljanje, pa v tem okolju z veseljem ostanejo in pozneje, v svoji zreli dobi, tudi prispevajo k njegovemu napredku.

Razvoj šolstva in drugih oblik izobraževanja ima v občini Radlje ob Dravi močno tradicijo in ostaja ena od prioritet lokalne skupnosti. Občina skrbi za ohranitev in razvoj vzgojno-izobraževalne infrastrukture; formalno izobraževanje izvajajo občinski in državni javni zavodi, neformalne oblike izobraževanj pa izvajajo poleg javnih zavodov društva, Marenberški mladinski lokalni svet in Marenberški kulturni center.

V okviru MMKC so na voljo tudi prostori za izvajanje izobraževanj. Občina nadalje podpira mednarodno sodelovanje z drugimi Občinami. S slednjimi sodeluje pri izvedbi različnih projektov in s tem pripomore k pridobivanju neformalnih in formalnih znanj. S svojo infrastrukturo nudi Občina med drugim podporo tudi:

- Marenberškemu mladinskemu kulturnemu centru v hotelu;
- Javnemu zavodu ŠKTM za šport, kulturo, turizem in mlade Radlje ob Dravi;
- Koroškemu pokrajinskemu muzeju, Muzeju Radlje ob Dravi;
- Splošni knjižnici Radlje ob Dravi;
- Zdravstvenemu domu Radlje ob Dravi in
- Centru za socialno delo Radlje ob Dravi.

Strateški cilj 8: spodbujanje formalnega izobraževanja

Ukrep 8.1: Podeljevanje občinskih štipendij za nadarjene dijake in študente.

Ukrep predvideva podeljevanje štipendij posameznikom, ki izkazujejo nadarjenost na posameznih področjih in jo lahko razvijejo s pomočjo pravilne in ustrezne izobrazbe. Občina ima v svojem proračunu zagotovljen trajen znesek za tovrsten ukrep. Njegova poraba je odvisna od izkazovanja nadarjenosti prosilcev.

Kazalnik 8.1:

- zagotavljanje možnosti štipendiranja vsaj v enakem obsegu kot v začetnem letu izvajanja strategije.

Ukrep 8.2: Zagotovitev opravljanja študijske prakse v občinski upravi in občinskih javnih zavodih.

Izvedba ukrepa obsega s strani Občine omogočanje opravljanja obvezne študijske prakse v službah občinske uprave in v drugih javnih institucijah v občinskem upravljanju.

Kazalnik 8.2:

- zagotavljanje možnosti opravljanja kratkotrajne obvezne in neplačane prakse v občinskih javnih zavodih ali občinski upravi dijakom in študentom iz občine, ki zanjo zaprosijo in je njihova študijska smer skladna s potrebami institucij.

Strateški cilj 9: Okrepitev kompetenčne opremljenosti mladih

Ukrep 9.1: Spodbujanje izvajanja neformalnega izobraževanja.

Ukrep predvideva sofinanciranje programov neformalnega izobraževanja mladih s poudarkom na tečajih, seminarjih in delavnicah, ki se izvajajo v okviru rednega sofinanciranja organizacij s področja neformalnega izobraževanja.

Kazalnika 9.1:

- zagotovitev sredstev za izvajanje neformalnega izobraževanja vsaj v obsegu 1.000 evrov letno;
- sprejet vsakoletni programski načrt letnih aktivnosti za izvajanje neformalnega izobraževanja s strani MMKC in MMLS.

5.3.6 Informiranje in svetovanje za mlade

Mladinska politika lajša mladim dostop do izobraževanj, zaposlitev, stanovanj ... Če želimo, da mladi sodelujejo pri razvoju ukrepov in posledično v javnem življenju skupnosti ali te ukrepe koristijo, moramo zagotoviti njihovo poznavanje. Informiranje je širši učni proces, ki stremi k opolnomočenju mladih za sprejemanje odgovornih življenjskih odločitev. Takšne odločitve so lahko sprejete, samo če so mladi seznanjeni z vsemi zadevami in možnostmi, ki v zvezi z odločitvami obstajajo.

Informiranje je torej »eno ključnih področij, ki vplivajo na doseganje avtonomije mladih posameznikov in njihovo aktivno participacijo v družbi. Informiranje mladih zajema najrazličnejše (nekomercialne) družbene aktivnosti, ki nudijo mladim informacije s področij, ki jih zadevajo« (*Programski dokument Informiranje mladih*, 2011).

Mladi želijo specifične informacije, ki odgovarjajo njihovim trenutnim potrebam in vprašanjem. To v nobenem primeru niso (samo) informacije o prireditvah, koncertih in drugih prostočasnih aktivnostih za mlade, ampak predvsem informacije, ki pospešujejo doseganje avtonomije, kot so, na primer, informacije s področij zaposlovanja, izobraževanja, stanovanj ipd., ki jih lahko z nadpomenko opredelimo kot informacije o mladinskih politikah.

Med akterje informiranja prištevamo institucije, ki posredujejo informacije mladim, med katerimi največkrat najdemo mladinske centre, mladinske in druge nevladne organizacije ter tiste institucije, ki so odgovorne za posredovanje informacij za mlade (državne in občinske strukture in njihove institucije, kot so centri za socialno delo, Zavod RS za zaposlovanje ipd.).

Lokalne skupnosti morajo k mladinskemu informiranju pristopiti s povsem pripravljenim načrtom informiranja. Strateški načrt informiranja, ki ga uporabljajo uspešni informativni servisi, vključuje namene in cilje informiranja, ciljne skupine, deležnike, razpoložljiva sredstva, mladinske organizacije, akcijski načrt, kazalnike ter njihovo spremljanje ipd.

Strateški cilj 10: Izboljšanje informiranosti mladih o vseh zadevah, ki vplivajo na njihovo življenje in razvoj.

Ukrep 10.1: Enotna informacijsko-svetovalna točka za mlade.

Enotna informacijsko-svetovalna točka za mlade obsega:

- živo info-točko, ki zajema zaposleno osebo – informatorja in svetovalca – v MMKC, ki zagotavlja redno informiranje ter svetovanje mladim;
- informacijsko spletno stran v obliki podstrani na spletni strani Občine. Spletna stran predstavlja spletno info-točko za mlade.

Enotna spletna informacijsko-svetovalna točka nudi informacije z vseh področij, ki se dotikajo mladih, kot so:

- zaposlovanje. Info-točka zagotavlja informacije o prostih delovnih mestih, oblikah in pogojih dela, možnostih subvencij, socialnem podjetništvu itd.;
- izobraževanje. Info-točka zagotavlja informacije povezane z izobraževanjem mladih, kot so informacije o lokalnih deficitarnih poklicih, pridobivanju štipendij za mlade, možnostih nadaljnega izobraževanja, možnosti pridobivanja neformalnega znanja v občini itd.;
- bivanje. Info-točka zagotavlja informacije o reševanju stanovanjske problematike mladih, neprofitnih stanovanjih, subvencioniranju obrestnih mer za stanovanjske kredite itd.;
- rekreacija in šport. Info-točka zagotavlja informacije glede možnosti izvajanja športnih in rekreacijskih aktivnosti v občini;
- zdravje. Info-točka zagotavlja informacije povezane z zdravim življenjskim slogom, preventivnimi zdravstvenimi ukrepi itd.

Enotna živa informacijsko-svetovalna točka nudi dodatno svetovanje z vseh področij, ki se dotikajo mladih, kot so:

- zaposlovanje. Info-svetovalna točka zagotavlja svetovanje za iskalce dela (primarno zaposlitve). Na primer: svetovanje za izbiro poklica oz. smeri izobraževanja ali zaposlitve v tujini, svetovanje glede ustrezne priprave na razgovor za delovno mesto, glede pravic in dolžnosti delodajalcev in delojemalcev itd.;
- izobraževanje;
- bivanje. Info-svetovalna točka zagotavlja informacije in svetovanje o ureditvi stanovanjskega vprašanja za mlade;
- usmerjanje k primarnim virom informacij. Info-svetovalna točka zagotavlja ustrezno usmerjanje mladih k primarnim virom informacij z namenom najugodnejše rešitve njihovega vprašanja.

Za izvajanje ukrepa je potrebno vsebinsko nadgraditi in dopolniti vsebine, ki se v okviru MMKC že izvajajo pod okriljem točke Eurodesk Koroška.

Kazalniki 10.1:

- vzpostavitev urnika informiranja in svetovanja za mlade v obsegu vsaj šestih ur mesečno;
- zagotovitev ustreznih človeških virov za kakovostno izvajanje dejavnosti informiranja in svetovanja v okviru MMKC;
- vzpostavitev evidence opravljenih svetovanj.

5.3.7 Prosti čas

Prosti čas je čas, ko posameznik razmeroma avtonomno deluje in ima večjo možnost za izražanje samega sebe, lahko pa ga obravnavamo kot čas, ko se ukvarjamo z aktivnostmi, ki nudijo sprostitev, počitek, razvedrilo, zabavo ter socialno in osebno izpolnitev. Katerim prostočasnim aktivnostim se bo posameznik posvečal, ni odvisno le od njegovega trenutnega razpoloženja, potreb in interesov, ampak tudi in predvsem od možnosti in ponudbe okolja, v katerem živi in deluje, ter seveda lastnih finančnih in drugih možnosti.

Ljudje s prostočasnimi aktivnostmi zadovoljujemo različne potrebe, ki se z leti spreminjajo. V postmoderni družbi je življenje mladih zaznamovano z negotovostjo; mladi so postavljeni pred nove izzive in tveganja, ki vplivajo na njihov identitetni razvoj in prehod v svet odraslih. Izobrazba, znanje in kompetence so vrednote, h katerim mladi stremijo, zato da si zagotovijo svoj položaj v družbi. Identitetni razvoj postaja projekt posameznika, katerega rezultati določajo uspešnost integracije v odraslo socialno okolje. Ravno prosti čas in prostočasne aktivnosti predstavljajo področje, v katerega lahko posegamo za spodbujanje pozitivnega identitetnega razvoja mladih. S tem ko omogočimo mladim varno raziskovanje svojih talentov, sposobnosti in aspiracij, veliko pripomoremo k njihovem identitetnemu razvoju in iskanju njihove vloge v družbi. Mladi razvijajo svojo samopodobo, se zavedajo sebe in svojih sposobnosti in tako pridobijo samospoštovanje, osebni nadzor in odgovornost, torej, lastnosti, ki jih potrebujejo za vstop v svet odraslih.

Področje prostega časa je v pristojnosti lokalnih skupnosti. Spodbujanje društvene dejavnosti, ki je ena od središnih elementov politike prostočasnih in družbeno-kulturnih dejavnosti, je namreč tudi ena od izvernih nalog Občine v skladu z *Zakonom o lokalni samoupravi* (ZLS, 21. člen).

Strateški cilj 11: Vzdrževanje pestrosti prostočasnih aktivnosti za mlade.

Ukrep 11.1: Podpora pri organiziranju prireditev za mlade.

Ukrep predvideva podpiranje aktivnosti za mlade in skrb za vzdrževanje obstoječih aktivnosti, in sicer:

- Mlad'n'Berg Fest;
- KKŠ Summer Fest;
- letni tabor Društva tabornikov rod Srebrna reka;
- delavnice MMKC;
- obletnica in kuhanje bograča z MMLS;
- projekti, kjer se glede na potrebe in glede na projekt zagotovijo sredstva v proračunu Občine, ki so namensko projektno vezana (v proračunskih postavkah za mlade: MMLS, Mladim prijazna občina itd.).

Kazalnik 11.1:

- zagotavljanje infrastrukturne, finančne in druge oblike podpore izvajalcem aktivnosti vsaj v enakem obsegu kot v začetnem letu izvajanja strategije.

5.4 Splošna načela izvajanja strategije

Pri izvajanju strategije za mlade v občini Radlje ob Dravi so v ospredju naslednja načela, ki omogočajo uspešnejše izvajanje strategije:

- malo/nič birokracije z namenom poenostavljanja postopkov izvedbe ukrepov;
- geografska uravnoteženost po celotni občini v izogib centralizaciji izvedbe programov oz. ukrepov;
- enaki pogoji pri obravnavi vseh mladih;
- dvoletni finančni in terminski plan za namen izvajanja strategije za zagotavljanje njene finančne vzdržnosti. Za pripravo dvoletnega finančnega in terminskega programa je zadolženo delovno koordinacijsko telo, ki je odgovorno tudi za spremljanje in vrednotenje izvajanja sprejete strategije (opredeljeno v poglavju *Uresničevanje in spremljanje uresničevanja strategije*).

6 VIRI IN LITERATURA

- 1 Babnik Jure, Baumkirher Tanja, Beočanin Tadej, Blazinšek Alenka, Brvar Primož, Gril Alenka, Cepin Matej, Ferjančič Primož, Fištravec Andrej, Hribar Sandi, Rostohar Dženi in Škulj Janez (2009): *Vključevanje, participacija in aktivno državljanstvo preko članskih oblik mladinskega dela*. Ljubljana: Movit NA Mladina.
- 2 Bakovnik Nina in Beočanin Tadej (2010): *Programski dokument Mladinskega sveta Slovenije »Zaposlovanje mladih«*, Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.
- 3 Bakovnik Nina in Beočanin Tadej (2010): *Programski dokument Mladinskega sveta Slovenije »Izobraževanje mladih«*, Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.
- 4 Bakovnik Nina, Beočanin Tadej, Berglez Sara, Dadič Katja, Lebar Lea, Lebič Tadej, Mesec Staša, Mužica Rozana, Praprotnik Laura, Ranc Igor in Straus Matevž (2012): *Lokalna mladinska politika*. Ljubljana: Zveza ŠKIS, Mladinski svet Ajdovščina.
- 5 Baumkirher Tanja, Bakovnik Nina in Beočanin Tadej (2010): *Programski dokument Mladinskega sveta Slovenije »Stanovanjska problematika mladih«*. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.
- 6 Baumkirher Tanja, Bakovnik Nina in Beočanin Tadej (2014): *Uvod v programske dokumente Mladinskega sveta Slovenije »Avtonomija mladih«*. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.
- 7 Baumkirher Tanja, Bakovnik Nina in Beočanin Tadej (2010 b): *Programski dokument Mladinskega sveta Slovenije »Mladinsko organiziranje«*. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.
- 8 Drašković Sara, Baumkirher Tanja, Bakovnik Nina in Beočanin Tadej (2011). *Programski dokument Mladinskega sveta Slovenije »Informiranje mladih«*. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.
- 9 Mužica Rozana, Harej Helena, Nusdorfer Barbara (2015): *Analiza lokalnih mladinskih politik po občinah*. Ajdovščina: Inštitut za mladinsko politiko.
- 10 *Evropska listina o informiranju mladih* (2004). Dostopno prek: http://www.misss.org/files/listina_mladi.pdf (16. 06. 2015).
- 11 *Pravila o kriterijih in načinu podeljevanja certifikata Mladim prijazna občina*. Pridobljeno 15. 05. 2016, na spletni strani mladi-in-obcina.si/
- 12 *Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2013–2022* (ReNPM13–22). Dostopno prek: http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/pdf/Nacionalni_program_za_mladino/resolucija_o_npm/Recolucija_o_NPM.pdf. Pridobljeno: 15. 06. 2015.
- 13 *Revidirana evropska listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje*. Dostopno prek: <http://www.ursm.gov.si>. Pridobljeno: 15. 06. 2015.
- 14 *Zakon o mladinskih svetih* (ZMS). Ur. l. RS 70/2000, spr. 42/2010.
- 15 *Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju* (ZJIMS). Ur. l. RS 42/2010.